

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНФУЦІАНСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ВЛАДИ ЯК МОРАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

VERBALIZATION OF THE CONFUCIAN CONCEPT OF POWER AS MORAL RESPONSIBILITY

Осьмачко О.С.,

orcid.org/0000-0002-6659-4679

аспірантка кафедри східної філології

Київського національного лінгвістичного університету

У статті представлено міждисциплінарне дослідження вербалізації конфуціанської концепції влади як моральної відповідальності та її адаптації в сучасному політичному дискурсі Китайської Народної Республіки. Аналіз базується на класичних філософських текстах «Лунь юй» та «Мен-цзи», в яких ключовими категоріями правління виступають 仁 (rén, людяність), 德 (dé, моральна доблесть), 義 (yì, справедливість) та 德政 (dézhèng, правління через доброчесність). Застосовано герменевтичне прочитання джерел, елементи політичної філософії та критичного дискурс-аналізу для вивчення мовних механізмів вираження влади. Особливу увагу приділено гаслу 为人民服务 (wèi rén mín fúwù, «служити народові») як засобу відтворення моральної легітимації влади у виступах лідерів КНР. У дослідженні описано лексичні, синтаксичні й стилістичні особливості політичної риторики, зокрема паралелізми, метафори, етикетні конструкції та позитивно марковану лексику. Показано, що конфуціанська модель влади, заснована на моральному прикладі, у сучасному китайському контексті виконує функцію інструмента легітимації та стабілізації державної влади. Стаття доводить, що традиційна етична концепція доброчесного правління не лише зберігається, але й активно інституціоналізується через освіту, ЗМІ та партійні наративи. Конфуціанські цінності перетворюються на мовну основу державної ідеології та дискурсивний інструмент політичного впливу. Дослідження підкреслює значущість лінгвістичного аспекту у формуванні морального авторитету та демонструє, як давньокитайські етичні категорії знаходять відображення у сучасній риторичній владі. Крім того, у роботі розглянуто інституційний вимір використання конфуціанських принципів через мережу Інститутів Конфуція, державну освіту та пропагандистські платформи. Обґрунтовано, що мовна інтеграція моральної спадщини є не лише засобом риторичної репрезентації, а й ефективним механізмом політичної мобілізації та ідеологічного контролю. У підсумку зроблено висновок, що мова, філософія та політика в китайському контексті функціонують як єдина система символічного впливу, де моральна риторика виконує стратегічну роль у відтворенні владної вертикалі.

Ключові слова: конфуціанство, доброчесність, політична риторика, Китай, моральна влада, дискурс, вербалізація, служіння народові.

The article presents an interdisciplinary study of the verbalization of the Confucian concept of power as moral responsibility and its adaptation in the modern political discourse of the People's Republic of China. The analysis is based on classical philosophical texts – Lunyu and Mengzi – in which the key categories of governance are defined as 仁 (rén, humaneness), 德 (dé, moral virtue), 義 (yì, righteousness), and 德政 (dézhèng, virtuous government). The research applies hermeneutic interpretation of sources, elements of political philosophy, and critical discourse analysis to examine linguistic mechanisms for expressing authority. Special attention is paid to the slogan 为人民服务 (wèi rén mín fúwù, “to serve the people”) as a tool for reproducing moral legitimacy in the speeches of Chinese leaders. The study describes lexical, syntactic, and stylistic features of political rhetoric, including parallelisms, metaphors, honorific expressions, and positively connoted vocabulary. It demonstrates that the Confucian model of leadership, based on moral example, functions in contemporary China as a mechanism of legitimization and political stabilization. The article argues that the traditional ethical concept of virtuous rule is not only preserved but actively institutionalized through education, media, and party narratives. Confucian values are transformed into the linguistic foundation of state ideology and a discursive instrument of political influence. The research emphasizes the significance of the linguistic dimension in shaping moral authority and reveals how ancient Chinese ethical categories are reflected in modern political rhetoric. Additionally, the article examines the institutional application of Confucian principles through the Confucius Institute network, state education, and propaganda platforms. It concludes that language, philosophy, and politics in the Chinese context function as an integrated system of symbolic influence, where moral rhetoric plays a strategic role in sustaining the power hierarchy.

Key words: Confucianism, virtue, political rhetoric, China, moral authority, discourse, verbalization, service to the people.

Вступ. Упродовж століть політична думка Китаю формувалась під значним впливом конфуціанської філософії, яка ставила у центрі влади не силу чи спадковість, а моральну доброчесність правителя. У конфуціанському розумінні легітимна влада можлива лише за умови відповідності принципам 仁 (rén, «людяність»), 義 (yì, «спра-

ведливість») та 德 (dé, «моральна доблесть»), які становлять основу для 德政 (dézhèng, «правління на основі доброчесності»). Ці ідеї, викладені у класичних текстах – Лунь юй («论语», Lúnyǔ, «Бесіди і судження»), що містить висловлювання Конфуція, та Мен-цзи («孟子», Mèngzǐ, – не лише сформували традиційну модель китайського

політичного мислення, а й продовжують впливати на політичну риторику Китайської Народної Республіки (КНР) у XXI столітті.

Актуальність дослідження зумовлена активним переосмисленням конфуціанських категорій у сучасному офіційному дискурсі КНР. У XXI столітті політична еліта Китаю дедалі частіше звертається до традиційної етики як до інструменту легітимації влади, репрезентуючи моральні імперативи давньокитайської філософії як джерело національної ідеології. Водночас у публічному дискурсі простежується тенденція до селективної адаптації конфуціанства: філософські категорії редукуються до політичних гасел, як-от 为人民服务 (*wèi rén mín fú wù*, «служити народові»), які подаються як спадкоємці класичних чеснот. Це породжує потребу в науковому аналізі того, як саме ідеї моралі, доброчесності та людяності інтерпретуються й вербалізуються в мові сучасної влади.

Проблема вербалізації влади як моральної відповідальності є особливо актуальною в контексті політичної комунікації в Китаї, де офіційна риторика дедалі частіше апелює до традиційних цінностей. Поняття «служіння народові» (为人民服务, *wèi rén mín fú wù*) стало ключовою формулою політичної легітимності, що риторично подається як безперервне продовження конфуціанської ідеї 德政 (*dézhèng*). Така трансформація традиційного дискурсу в політичну мову нового типу потребує аналізу як з філософської, так і з лінгвістичної точки зору.

Серед сучасних дослідників конфуціанської концепції влади варті уваги праці С. Англа [1], Т. Баї [2], Д. Белла [3], Р. Фана [5], Дж. Мейкхема [6], які акцентують увагу на моральному авторитеті як ключовому чиннику політичної легітимності в традиції Східної Азії. Українські науковці, зокрема Д. Кондратенко [10], Ю. Медведєва [11] і В. Чжен [12], аналізують культурно-етичну специфіку конфуціанства, його вплив на модернізацію китайського суспільства, а також адаптацію конфуціанських понять у дискурсі періоду реформ. Утім, питання лінгвістичних механізмів вербалізації конфуціанської влади в сучасному китайському публічному мовленні, зокрема в офіційних гаслах і виступах, залишаються недостатньо дослідженими.

Метою статті є комплексне дослідження мовної репрезентації ідеї влади як моральної відповідальності у конфуціанській традиції та її трансформації в офіційній політичній риториці сучасного Китаю. У фокусі – аналіз ключових понять класичного конфуціанства 仁 (*rén*), 德 (*dé*),

義 (*yì*), 德政 (*dézhèng*), механізмів їх вербалізації в античних текстах, а також функціонування гасла 为人民服务 (*wèi rén mín fú wù*) у публічному мовленні КНР як продовження цієї традиції.

Методологія та методи дослідження. Для досягнення поставленої мети застосовано міждисциплінарний підхід, що поєднує філософський аналіз, елементи політичної теорії та методи критичного дискурс-аналізу. Основою методології є герменевтичне прочитання класичних конфуціанських текстів, що дозволяє інтерпретувати категорії 仁 (*rén*), 德 (*dé*), 義 (*yì*), 德政 (*dézhèng*) в історико-культурному контексті. Особливу увагу приділено семантичному аналізу ключових понять у творах Конфуція (*Lúnyǐ*) та Мен-цзи (*Mèngzǐ*), які формують ядро конфуціанської політичної етики.

Другим складником є аналіз трансформації цих понять у сучасному політичному дискурсі КНР. Для цього використано методи критичного дискурс-аналізу, що дозволяють виявити, як концепти традиційної моралі переосмислюються в офіційній риториці через промови, документи та гасла. Особливий акцент зроблено на мовному оформленні гасла 为人民服务 (*wèi rén mín fú wù*, «служити народові») як вербального носія ідеї моральної відповідальності влади та на його функціонуванні у виступах Сі Цзіньпіна і публічних матеріалах Комуністичної партії Китаю.

Третій рівень аналізу – порівняльний: вивчається відповідність між класичними уявленнями про моральну владу і сучасними моделями політичної легітимації. Для цього залучено концепції таких авторів, як Т. Баї (ідея «моральної ієрархії»), Д. Белл («політична доброчесність») та С. Англ («інституційна етика»), що дає змогу розглядати конфуціанське розуміння влади не як архаїчну спадщину, а як активний елемент сучасного легітимаційного дискурсу.

Джерельна база дослідження включає:

- класичні тексти китайської філософії (у перекладах англійською: *The Analects* Конфуція, *The Book of Mencius*);
- академічні монографії з філософії та політичної думки Східної Азії;
- сучасні дослідження з політичної комунікації;
- автентичні виступи та документи КНР (у перекладі), які містять приклади сучасної вербалізації конфуціанських ідей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ідея влади як морального зобов'язання правителя є засадничою у конфуціанській традиції. Конфуцій та його послідовники наголошували,

що лише той, хто володіє моральною доблестю 德 (dé), має право управляти іншими. У «Лунь юй» («论语», Lúnyǔ, «Бесіди і судження») Конфуцій стверджує: «Правити за допомогою доброчесності подібно до Північної зорі: вона залишається на місці, а всі інші зорі обертаються довкола» [4, кн. 2, розд. 1]. Таким чином, правитель не має нав'язувати порядок силою, а має слугувати зразком моральної поведінки, що природно впливає на суспільство.

Ключовими поняттями для розуміння конфуціанської моделі влади є такі концепти:

- 仁 (rén) – «людяність», «гуманність»;
- 德 (dé) – «моральна доблесть», «етична якість»;
- 义 (yì) – «справедливість», «правильність»;
- 德政 (dézhèng) – «правління на основі доброчесності».

У трактуванні Мен-цзи (孟子, Mèngzǐ), одного з найвпливовіших конфуціанських мислителів, провідною є теза про народ як джерело державної легітимності. В одному з його висловлювань зазначено: «民为贵，社稷次之，君为轻» (mín wéi guì, shèjì cì zhī, jūn wéi qīng), що перекладається як: «Народ – найважливіший, далі – державні інституції, правитель – останній. Цей принцип, відомий як 民本思想 (mínběn sīxiǎng, «ідея народоцентризму»), не лише окреслює межі для дій правителя, а й надає народові моральне право оцінювати легітимність влади.

Як зазначає Тонгдон Баї (Tongdong Bai) у праці *Against Political Equality*, конфуціанська традиція розглядає політичну легітимність не як результат вибору більшості, а як наслідок морального прикладу та піклування про людей з боку правителя.

Концепція 德政 (dézhèng) – правління через мораль – передбачає, що керівник має володіти не лише адміністративними здібностями, а й моральною перевагою. У пізнішій конфуціанській традиції, зокрема у філософії Сюнь-цзи (荀子, Xúnzǐ), ця модель зазнає певного ускладнення: хоча закон і покарання визнаються необхідними, вони мусять залишатися підпорядкованими моральному авторитету правителя. Поєднання етичного і нормативного елементів стало фундаментальним для подальшого розвитку китайської політичної думки.

Стівен Англ у монографії *Contemporary Confucian Political Philosophy* підкреслює [1], що в конфуціанському світогляді влада є формою морального служіння (moral service), а не інструментом контролю. Це визначає специфічну форму вербалізації: замість мовлення наказу – мовлення прикладу; замість домінування – моральна іні-

ціатива; замість репресивного апарату – мовна конструкція доброчесного впливу. У цьому контексті важливим є також поняття 化 (huà, «перетворення», «виховання»), що означає внутрішню трансформацію людини під впливом морального прикладу зверху.

У підсумку, вже в класичних конфуціанських текстах простежується цілісна система, де влада – це насамперед моральне зобов'язання перед народом. Це зобов'язання реалізується через мову: формули, метафори (зоря, батько, джерело), категорії оцінки (гідний/негідний, благородний/дріб'язковий), структури риторичної ієрархії. Влада вербалізується як позитивне моральне начало, що легітимується не примусом, а чеснотою.

Вербалізація конфуціанської влади в сучасному політичному дискурсі КНР. У XX–XXI століттях Комуністична партія Китаю активно звертається до конфуціанської спадщини, переосмислюючи її в межах сучасного ідеологічного наративу [9]. Особливого значення набуває концепт 德政 (dézhèng, «правління на основі доброчесності») як основа моральної легітимації влади. Як і в традиційному конфуціанстві, правитель має бути взірцем моральності, а партія – носієм служіння народові. Ця ідея закріплюється в ключовому гаслі 为人民服务 (wèi rénmin fúwù, «служити народові»), що в офіційному дискурсі трактується як спадкоємність класичної етичної традиції.

Гасло 为人民服务 (wèi rénmin fúwù, «служити народові») було вперше сформульоване Мао Цзедун у 1944 році, проте в риторичі XXI століття воно набуває нового – «моралізованого» – змісту, трансформуючись у складову офіційного дискурсу, що апелює до конфуціанської етики правління через доброчесність (dézhèng). Його сучасна інтерпретація розкривається, зокрема, у концептуальних виступах Сі Цзіньпіна, опублікованих у збірнику *The Governance of China*. У цих промовах неодноразово наголошується, що «керівництво партії має тримати народ у центрі своїх думок і серця», а «політична лінія повинна відповідати моральним очікуванням людей». У текстах тритомника *The Governance of China* безпосередньо згадуються класичні конфуціанські поняття 德政 (dézhèng) і 仁政 (rénzhèng, «правління через людяність») як нормативні орієнтири сучасного китайського політичного керівництва [7, с. 95–96].

Цей «моральний поворот» у дискурсі має виразну лінгвістичну форму. У промовах вищого керівництва систематично використовуються:

– формули служіння: «від народу, для народу», «народ як центр», «народ – головна опора» (以人民为中心, yǐ rénmin wéi zhōngxīn);

– етичні категорії: «чесність» (廉洁, liánjié), «справедливість» (公正, gōngzhèng), «відданість» (忠诚, zhōngchéng);

– метафорика: порівняння лідера з «батьком нації» (国父, guófù), «мудрим правителем» (贤君, xiánjūn), «взірцем» (模范, mófàn; 榜样, bǎngyàng);

– інтертекстуальні відсилання: цитати з Луньої (Lúnyǔ) та Мен-цзи (Mèngzǐ), зокрема в контексті добродетельного управління.

Як зазначає Дж. Мейкхем, у сучасному Китаї конфуціанство функціонує як культурна матриця легітимації, в якій моральний авторитет стає інструментом стабілізації партійного авторитету в умовах глобалізації [6, с. 22–24].

Особливістю офіційного дискурсу є поєднання традиційної етичної лексики з сучасними політичними кліше. Наприклад, формула 立党为公, 执政为民 (lì dǎng wéi gōng, zhízhèng wéi mín, «створити партію заради спільного блага, правити – заради народу») поєднує марксистську риторику з конфуціанською ідеєю моральної відповідальності. Партія подається як новий моральний центр, а народ – як етичний адресат, що потребує служіння, пояснення й опіки. У лінгвістичному сенсі це – інтертекстуальність: співіснування цитатної традиції, ідеологічних формул та історичних алюзій.

Жуїпін Фан (Ruiping Fan) у праці *Confucianism and Democratization in East Asia* підкреслює, що риторика служіння народом в КНР базується не на ліберальному уявленні про суверенітет, а на конфуціанському принципі морального права на владу: «влада не делегується, а присвоюється тому, хто здатний служити».

Узагальнюючи, можна стверджувати, що сучасна мовна практика в політичному дискурсі КНР функціонує за тими ж принципами, що й класична конфуціанська риторика: вона формує моральну дистанцію між владою і підданими, але водночас легітимує її через образ моральної переваги правителя. Вербалізація влади реалізується через етичні гасла, формули самозобов'язання, інтертекстуальні відсилання до класики та апеляцію до «духу народу» (人民精神, rénmin jīngshén).

Мовні засоби і структура вербалізації конфуціанської влади: лексичні та стилістичні особливості. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу Китайської Народної Республіки виявляє низку мовних засобів, що забезпечують вербалізацію конфуціанської ідеї влади як моральної відповідальності.

Центральними інструментами є етикетні формули, лексеми з позитивною семантикою, риторичні паралелізми та інтертекстуальні відсилання до класичних конфуціанських джерел.

Передусім, активно використовуються сталі словосполучення з дієсловами служити (服务, fúwù), дбати про народ (为民, wéi mín), опікуватися (关心, guānxīn), які формують образ влади як суб'єкта, орієнтованого на благо підданих. Формули на зразок:

– 始终把人民放在心中最高位置 (shǐzhōng bǎ rénmin fàng zài xīnzhōng zuìgāo wèizhì) – «завжди ставити народ на перше місце в серці»;

– 全心全意为人民服务 (quánxīn quányì wéi rénmin fúwù) – «всім серцем і всією душею служити народові» набули статусу моральних імперативів, що повторюються у промовах партійного керівництва.

У структурі політичної риторики КНР поширені паралельні синтаксичні конструкції, які забезпечують ритмічність, авторитетність і емоційне підсилення. Наприклад:

– 为人民谋幸福, 为民族谋复兴, 为世界谋大同 (wéi rénmin móu xìngfú, wéi mínzú móu fùxīng, wéi shìjiè móu dàtóng) – «прагнемо щастя для народу, відродження для нації, гармонії для світу»;

– 讲道德, 重诚信, 守底线 (jiǎng dàodé, zhòng chéngxìn, shǒu dǐxiàn) – «говорити про мораль, цінувати чесність, дотримуватись меж».

Такі конструкції є прикладом риторики моралізації, що походить із класичного конфуціанського стилю: замість аргументації – повторення; замість полеміки – утвердження морального шляху через мову.

Семантичне поле політичного мовлення КНР також насичене лексемами з позитивною конотацією, серед яких:

- 民心 (mínxīn) – «серце народу»;
- 德行 (déxíng) – «моральна поведінка»;
- 正义 (zhèngyì) – «справедливість»;
- 廉洁 (liánjié) – «чесність»;
- 公正 (gōngzhèng) – «неупередженість»;
- 信任 (xìnrèn) – «довіра».

Ці лексеми виконують ціннісну функцію – закріплюють моральну нормативність, яка подається як очевидна й універсальна. Окремо слід зазначити відкритий інтертекст із класичними джерелами: цитати та алюзії на «Луною» (Lúnyǔ) і «Мен-цзи» (Mèngzǐ) не лише вживаються дослівно, а й перефразовуються або передаються через ключові ієрогліфи – 德政 (dézhèng), 仁者 (rénzhe, «людяна особа»), 君子 (jūnzǐ, «благородна людина»), 群星拱北辰 (qún

xīng gǒng Běichén, «усі зорі обертаються навколо Північної зірки»). Такі образи створюють враження історичної тягlosti, коли сучасна держава нібито органічно продовжує традицію мудрого правління епохи Чжоу.

Отже, конфуціанська ідея моральної влади у сучасному політичному дискурсі КНР вербалізується через:

- структурно повторювані конструкції;
- позитивно марковану лексику;
- риторичну триади́чність (служити – бути прикладом – діяти чесно);
- інтертекстуальні посилання на канонічні джерела;
- етичне протиставлення правильного і неправильного.

Цей мовний арсенал формує і підтримує образ влади як морального авторитета, що не лише управляє, а й «виховує» народ у межах традиційної етики.

Інституційний вимір відтворення конфуціанської риторики в КНР. Сучасне повернення до конфуціанських категорій у публічному дискурсі Китаю відбувається не лише на рівні мовної репрезентації, а й через інституційні механізми, які забезпечують легітимацію влади як морального явища. На початку ХХІ століття Комуністична партія Китаю (КПК) ініціювала цілу низку освітніх, медійних та політичних заходів, що спрямовані на реінтерпретацію конфуціанства як частини офіційної ідеології.

Заснування десятків Інститутів Конфуція (孔子学院, *Kǒngzǐ Xuéyuàn*) в усьому світі стало не лише проявом культурної дипломатії, але й каналом експортованої легітимації внутрішньої моделі «моральної влади». Ці інституції не лише популяризують китайську мову та культуру, а й уніфіковано транслиують базові конфуціанські цінності – гармонію (和, *hé*), обов'язок (义, *yì*), доброчесність (德, *dé*).

У самій КНР через державні ЗМІ, шкільні підручники та політичну пропаганду активно відновлюється образ Конфуція як символа моральної тягlosti. Особливу роль у цьому відіграє Центральна школа партії, де в курсах політичного навчання для кадрів містяться фрагменти з класичних текстів – *Луньюй*, *Шуцзін* (书经), *Мен-цзи* – з інтерпретацією відповідно до сучасної політичної лінії.

Як зазначає Zhou Y. у праці *Confucianism and Political Communication in China*, офіційна риторика прагне не лише репрезентувати моральну владу, а й інституціоналізувати її через освітні та комунікативні платформи [8, с. 104–107]. У такий

спосіб конфуціанська парадигма влади відтворюється не лише символічно, а й структурно – через системне відтворення морального канону у формальних державних практиках.

Таким чином, сучасна держава КНР не просто звертається до риторичних елементів традиції, а вбудовує їх у державну систему управління, освіти та легітимації. Це дозволяє говорити про неоконфуціанський поворот як інституційну стратегію партійної стабільності в умовах глобальних викликів.

Висновки з дослідження. Проведене дослідження підтвердило, що конфуціанська концепція влади як моральної відповідальності не лише визначає базові орієнтири класичної китайської політичної думки, а й відіграє ключову роль у формуванні ідеологічного та мовного простору сучасної КНР. На відміну від західної моделі раціонально-правового панування, конфуціанський підхід ґрунтується на ідеї моральної легітимації: правитель має не нав'язувати порядок, а власним прикладом доброчесності спрямовувати підданих до гармонії.

Ключові категорії 仁 (*rén*), 德 (*dé*) та 德政 (*dézhèng*), як показано в класичних текстах Конфуція (*Kǒngzǐ*) і Мен-цзи (*Mèngzǐ*), не є суто етичними формулами, а становлять основу політичної семантики, яка репрезентує владу як моральну функцію. Ці концепти формують лінгвістичну матрицю, у межах якої політичне лідерство зобов'язане не тільки керувати, а й виховувати, наставляти й уособлювати суспільні чесноти.

У сучасному політичному дискурсі КНР простежується адаптація класичної конфуціанської риторики до потреб партійного легітимаційного наративу. Гасло 为人民服务 (*wèi rénmin fúwù*, «служити народові»), багаторазово повторюване в офіційних документах, виступах та публічних зверненнях, виконує функцію морального маркера, що вкорінює ідею служіння у сучасну політичну мову. Використання триади́чних конструкцій, позитивно маркованої лексики та стилістичних прийомів, таких як паралелізм, інтертекст і метафора, сприяє створенню враження безперервної тягlosti між класичною традицією та сьогоди́шньою владною практикою.

Застосування критичного дискурс-аналізу дозволило встановити, що конфуціанські концепти у сучасному офіційному мовленні не просто ідеологічно експлуатуються, а структурно інтегруються в апарат політичної комунікації. Завдяки цьому влада у КНР постає не як технократичний механізм, а як етична структура, що легітимує себе через моральну вертикаль.

З огляду на залучення конфуціанських мотивів у виступах партійного керівництва, у системі освіти, а також у роботі таких інституцій, як Інститути Конфуція, можна стверджувати, що йдеться про інституціалізоване відтворення морального порядку, де політична влада самопрезентується як продовження етичної традиції.

Отже, конфуціанська модель влади у XXI столітті не лише зберегла свою релевантність, а й трансформувалася у гнучкий інструмент сучасної політичної легітимації, що дозволяє КНР адап-

тувати традиційні ідеї до нових комунікативних форматів і глобального середовища.

Перспективи подальших досліджень включають:

- порівняльний аналіз риторики конфуціанського типу у різних регіонах Китаю;
- дослідження функціонування категорій 德政 (*dézhèng*) та 仁政 (*rénzhèng*) у популярній культурі та масових медіа;
- вивчення сприйняття конфуціанської риторики серед різних вікових, соціальних і професійних груп у сучасному китайському суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Angle S. C. *Contemporary Confucian Political Philosophy: Toward Progressive Confucianism*. Cambridge: Polity Press, 2012. 280 p. DOI: 10.1163/17455243-01205004.
2. Bai T. *Against Political Equality: The Confucian Case*. Princeton: Princeton University Press, 2019. 208 p.
3. Bell D. A. *The China Model: Political Meritocracy and the Limits of Democracy*. Princeton: Princeton University Press, 2015. 312 p.
4. Confucius. *The Analects* / transl. by D. C. Lau. London: Penguin Books, 1979. 256 p.
5. Fan R. *Confucianism and Democratization in East Asia*. New York: Cambridge University Press, 2011. 247 p.
6. *Confucianism and the Modern Chinese State* / за ред. J. Makeham. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 305 p.
7. Xi J. *The Governance of China*: in 3 vols. Beijing: Foreign Languages Press, 2014–2020.
8. Zhou Y. *Confucianism and Political Communication in China: The Challenge of Moral Authority*. Singapore: Springer, 2017. 201 p.
9. Zlotea M. *Appeal to Confucianism in Chinese Political Discourse: Hu Jintao's Human-Centered Rhetoric*. URL: <https://www.researchgate.net/publication/301706789> (дата звернення: 11.06.2025).
10. Кондратенко Д. Співвідношення особистого та суспільного в конфуціанській етиці. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. 2008. Вип. 40. С. 576–587.
11. Медведєва Ю. Ю. Вплив конфуціанства на процеси модернізації та контрмодернізації в суспільствах конфуціансько-даоської ідентичності. Грані. 2016. № 7 (135). С. 75–81.
12. Чжен В. А. Конфуціанський складник трансформації китайського суспільства в період реформ та відкритості (1978–2013 рр.): кваліфікац. праця. Київ: НАН України, 2013.